

Bijeenkomst SER Noord-Nederland 13 december

SNN heeft SER Noord-Nederland gevraagd met een advies te komen over hoe de overheid innovatie bij het midden- en kleinbedrijf het beste kan stimuleren en faciliteren, en welke ondersteuningsstructuur daarvoor nodig is. Dat was het onderwerp van de discussiebijeenkomst leden en genodigden van SER Noord-Nederland op 13 december jl. Aansluitend op deze bijeenkomst werd feestelijk afscheid genomen van Geert Sanders, die van november 2007 tot 1 mei 2013 voorzitter was. Ook kon men kennismaken met zijn opvolger, Frans Jaspers.

Verslag discussiebijeenkomst

Yvonne van Mastrikt, gedeputeerde provincie Groningen

De adviesaanvraag van SNN is een stap naar een basisdocument om succesvol van Europese fondsen gebruik te kunnen maken. Hoe kan Noord-Nederland in Europees verband de kracht van Noord-Nederland beschikbaar stellen voor de Europese agenda? Innovatie en research hebben prioriteit binnen Europa. Voor Noord-Nederland zijn er kansen als bedrijven en kennisinstellingen gezamenlijk focussen op specialisaties die dichtbij de agenda van Noord-Nederland liggen: voeding, gezondheid, water en energie. De overheid moet de innovatieondersteuningsstructuur ondergeschikt maken aan de inhoudelijke agenda van het MKB en de kennisinstellingen.

Hoe moet die innovatieondersteuningsstructuur er uit zien? Er is al heel veel en de overheid droeg daar in het verleden fors aan bij. Het aantal middelen wordt kleiner, vandaar dat de overheid nu advies vraagt. Aan welke ondersteuningsstructuur hebben zowel kennisinstellingen als bedrijven behoefte? Men wil geen dubbelingen, en geen versnippering. "Meppel, Sneek en Delfzijl moeten gezamenlijk kunnen zeggen: dit is onze innovatieondersteuningsstructuur", zegt Van Mastrikt.

Rond de zomer van 2014 moet er een beeld zijn, zodat in het tweede halfjaar de besluitvorming kan worden voorbereid. "Bouwen en verbouwen kan alleen als je bereid bent afscheid te nemen van wat je had. En dat moet zorgvuldig gebeuren, want je hebt te maken met mensen, carrières en gewekte verwachtingen."

Vraag:

Hoe maken bedrijven gebruik van hoogwaardige kennis? Wat voor structuren zijn er? Is er een overzicht, zijn er effecten zichtbaar?

Noord-Nederland is zo overzichtelijk dat we denken te weten hoe het zit. Dat blijkt vaak anders te zijn en daarom zijn we bezig de structuren te inventariseren. We hebben een periode van empowerment achter de rug. We hebben onszelf stevig op de kaart gezet met vier sectoren. Nu is het tijd om zakelijk en nuchter te kijken naar onze toekomst. “Wat werkt er en wat is ketelmuziek?”

Ineke Delies, lector aan de Stenden Hogeschool en het Alfa-College

Wat zijn de kansen en valkuilen voor gezamenlijke innovatie van het MKB en kennisinstellingen, welke ervaringen zijn er? Delies liet in haar presentatie zien hoe zij samenwerkt met MKB-ondernemers rond de thema's zorg, wonen en toerisme. In haar kenniskring wordt gezocht naar vruchtbare combinaties van onderwijs, innovatie en real life vraagstukken. Er is een samenwerkingsformule ontwikkeld die multidisciplinair en multilevel is. Inmiddels hebben al zestig MKB-bedrijven zich aangesloten. “Laat het aan de ondernemers over, dan heb je binnen de kortste tijd crossovers”, stelt Delies vast.

Uit onderzoek naar de samenwerkingsformule komt naar voren dat de sleutel voor succesvolle samenwerking tussen bedrijfsleven, mbo en hbo ligt in co-makership: rechtstreeks met elkaar samenwerken en uitgaan van de doelgroep. Vanuit de doelgroep naar behoeften kijken en innovatieve producten en dienstverlening ontwikkelen. Vervolgens kijken naar de partners die nodig zijn om dit te realiseren.

Er lopen al 37 gezamenlijke projecten. De motivatie van het MKB om mee te doen is onderzocht: kennis delen, kennis ontwikkelen en leren van elkaar en niet producten ontwikkelen of het eigen bedrijf beter op de kaart zetten. Men vindt het belangrijk dat de lijnen kort en persoonlijk zijn, dat er niet teveel structuur is en dat het kleinschalig is. Een andere succesfactor die wordt genoemd is werken aan concrete projecten en klein beginnen.

“De SER moet nagaan hoe belangrijk gedeeld eigenaarschap is. Dat komt niet vanzelf, maar het versterkt de resultaten. Gedeeld eigenaarschap zorgt voor actieve partners. Innoveren betekent een leven lang leren voor iedereen in alle lagen van organisaties.” Delies vindt financiering geen voorwaarde voor innovatie. “Liever niet zelfs.” Eerst kijken wat partners inhoudelijk met elkaar kunnen hebben. Voor

bedrijven is subsidie een erkenning en geen startkapitaal. “Begin met de enthousiastelingen, daarna komen de volgers.”

Vragen:

Waar zijn de werknemers in dit verhaal? In het MKB is de afstand tussen werknemers en de directie niet groot.

Vanaf het begin hadden bedrijven vraag hoe zij werknemers kunnen voorbereiden op innovatie. We zijn begonnen met een gesprek met directies en bij het vormgeven van projecten waren medewerkers vanaf het begin betrokken.

Waar zijn de echt kleine bedrijven in dit verhaal?

Kleine bedrijven – tot 10 medewerkers - kunnen niet in hun eentje innovatiekracht opbrengen. Veel kleine bedrijven in Drenthe identificeren zich niet met middelgrote bedrijven. Hier moet aandacht voor komen.

Zijn de bedrijven aangezocht of hebben ze zich gemeld?

Tien zijn er gezocht: innovatieve bedrijven waar al contact mee was. Er is nooit een bedrijf gevraagd, ze komen uit zichzelf, via deelnemende bedrijven.

Han Brezet, hoogleraar Industriële Vormgeving in Delft en lid van SER Noord-Nederland

Innovatie is voorwaarde voor een slimme, groene en inclusieve groei. Noord-Nederland heeft slechts enkele grote bedrijven en dat zijn vooral productiebedrijven. “Des te belangrijker is het MKB”, stelt Brezet. “Daar moet innovatie dus worden gestimuleerd.” Ten opzichte van de rest van Nederland is het Noorden iets minder innovatief, blijkt uit onderzoeken van Rabobank en Syntens. Maar is het erg dat er in het Noorden vooral toepassers zijn?

Kennis is niet het probleem maar kennis kunnen omzetten in innovatiekracht. Hoe kunnen ondersteuningsstructuren effectiever en efficiënter worden ingezet zodat Noord-Nederland het beter gaat doen in tijden van krimpende budgetten? Brezet: “Ik hoor van ondernemers: jullie sluiten niet goed aan op onze vragen. Werken er bij de SER wel mensen die iets weten van ondernemerschap?”

We moeten maatregelen nemen die gericht zijn op bedrijven en op het systeem. Het is belangrijk om het MKB en kennisinstellingen samen als een systeem te zien, met de individuele bedrijven en onderwijsinstellingen als onderdelen. “Het geheel is groter dan som der delen. Maatregelen moet je niet alleen richten op het MKB maar

ook op het systeem er omheen. Dat systeem staat niet stil. Er zijn voortdurend nieuwe spelers. Jonge ondernemers gaan echt niet zitten wachten tot het bestaande MKB dingen oppakt, je krijgt met concurrentie te maken.” Als voorbeeld van een goed werkende structuur noemt Brezet Finland. “Finland heeft maar 5,5 miljoen inwoners maar wel zes designfactories overal in de wereld, met een universiteit en smart cluster er omheen. Ik hoop en verwacht dat het Noorden van dit soort slimme structuren gebruik maakt.”

Noord-Nederland moet uitkijken voor een aantal valkuilen. Eén systeem is kwetsbaar als grote spelers of spelers van gewicht ontbreken. Kies je voor meer systemen, dan werkt dat versnippering in de hand. Zoektermen op Google komen dan niet uit waar ze uit zouden moeten komen. Zoek je op ‘water’ in Drenthe, dan kom je niet bij Wetsus in Friesland. De derde valkuil zijn de speerpunten. Het is goed dat die er zijn maar beperk je er niet toe. Heb bijvoorbeeld ook aandacht voor de creatieve industrie.

Als knelpunt noemt hij dat het Noorden weliswaar pareltjes heeft, maar die zijn geen afspiegeling van het MKB. Ook vraagt hij zich af of sommige innovatieve ontwikkelingen niet beter direct internationaal gestimuleerd kunnen worden.

Discussie in vier groepen over:

Wat ziet u als oplossingsrichtingen of arrangementen, zijn er slimme mengopties?

Welke doelgroepen van het MKB zijn relevant?

Moet je direct of indirect ondersteunen?

Wat is de rol van de regio daarin?

Conclusie:

Er is behoefte aan een faciliterende organisatie die het ontstaan van kleinschalige netwerken stimuleert en helpt organiseren. Het gaat om netwerken waar men elkaar kan ontmoeten en waar partnerschap op basis van vertrouwen kan ontstaan. Niet alleen de top van de bedrijven maar ook medewerkers moeten bij die netwerken betrokken zijn. Het is belangrijk dat ook heel kleine bedrijven deelnemen. Omdat hier ieder uur verdiend moet worden, moet je ze faciliteren, bijvoorbeeld met vouchers.